

4. Активне навчання

Засноване на тому, що учень все частіше стикається у реальному житті з необхідністю вирішення проблемних ситуацій. Цей метод направлений на організацію розвитку, самоорганізацію особистості. Активне навчання є пріоритетним. Викладання мови припускає введення ряду психологічних підходів: когнітивного, позитивного, емоційного, мотиваційного, оптимістичного, технологічного.

5. Викладання іноземної мови з використанням мережі Internet

Студентам надана свобода дій, оскільки заняття є неформальними, тому студенти можуть проявити себе з точки зору знань у сфері ІКТ. Можна використовувати інтернет багатьма способами: брати участь у міжнародних конференціях, створювати та розмішувати на сайтах презентації, листуватися з мешканцями англомовних країн. Робота з мережею інтернет, як показує досвід, цікава студентам своєю актуальністю та креативністю. Однак інтернет не є панацеєю в педагогіці. Для досягнення максимального ефекту необхідне використання широкого спектру інноваційних технологій у навчанні.

6. Мовний портфель як один із перспективних засобів навчання іноземної мови у ВНЗ

Мовний портфель визначається як пакет робочих матеріалів, які представляють той чи той досвід, результат навчальної діяльності студента. Він дає можливість викладачеві та студентові проаналізувати і оцінити обсяг навчальної роботи, спектр досягнень студента в області вивчення мови та іншомовної культури. Цілі і форми роботи з мовними портфелями можуть бути різними. Одним з найважливіших переваг мовного портфеля є можливість для студента самостійно простежити динаміку рівня оволодіння мовою протягом певного часу. Загалом, цей метод створює ситуацію розвитку та забезпечує реальну заученість у хід начального поєсу.

Завдання розвитку, вдосконалення, оптимізації методів навчання іноземній мові завжди було одним з актуальних проблем освіти. Проведені дослідження показали, що навчання іноземним мовам у ВНЗ не можливе без інноваційних технологій. У світлі сучасних вимог до цілей навчання іноземної мови змінюється статус як студента, так і викладача, які переходять від схеми «вчитель—студент» до технології особистісно-орієнтованого навчання в щільному співробітництві.

Малінко О. В., старший викладач,

Циганок З.А., старший викладач,

кафедра іноземних мов

факультету управління персоналом та маркетингу

СУЧАСНА ПАРАДИГМА ВЗАЄМОВІДНОСИН ОСНОВНИХ СУБ'ЄКТІВ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ: ВИКЛАДАЧ — СТУДЕНТ

Педагогічний процес є одним із видів взаємодії суб'єктів. Взаємодія характеризується, насамперед, тим, що ті, хто взаємодіє, взаємно впливають один на одного — усвідомлено й несвідомо. Викладач здійснює на своїх студентів не тільки навчальний вплив, він також впливає на них своєю особистістю, духовністю, емоційністю, отримуючи від них відповідний відгук, пов'язаний з їхніми індивідуально-особистісними особливостями й емоційним станом у певний момент.

Взаємодія викладача та студента у вивченні іноземної мови — це складний і багатогранний процес, що базується на співпраці та взаємовпливі на заняттях. Засвоєння іноземної мови — це, перш за все, активний розвиток таких складових розумової діяльності, як пам'ять, увага, уява, мислення та сприймання, що безпосередньо пов'язані із соціалізацією особистості. Тісне співробітництво та взаєморозуміння викладача зі студентом спонукають його до навчання і кращого засвоєння матеріалу й водночас сприяють оптимальному розвитку особистості.

Дослідники (І.А. Зимня, М.В. Савчин) визначають педагогічну взаємодію як процес безпосереднього або опосередкованого впливу об'єктів (суб'єктів) один на одного, який породжує їх взаємозалежність і зв'язок. Цей вплив здійснюється, у першу чергу, завдяки спілкуванню.

Спілкування — складова частина кожного акту педагогічної діяльності. Під педагогічним спілкуванням ми розуміємо систему взаємодії викладача і студентів, змістом якою є обмін інформацією, здійснення навчально-виховного впливу, організація стосунків, а також показ викладачем своєї особистості студентам і сприймання ним студента.

Розглядаючи процес спілкування в системі «викладач — студент», В. Співакова виокремила такі його основні етапи:

- 1) моделювання педагогом спілкування зі студентською аудиторією (прогностичний етап);

2) організація безпосереднього спілкування з аудиторією в момент початкової взаємодії з нею (початковий етап);

3) управління спілкуванням у педагогічному процесі, що розвивається (на лекції, семінарі, у діловій грі тощо);

4) аналіз здійсненої системи спілкування (рефлексивний етап).

Також вона у практиці вищої школи виокремила чотири стилі педагогічного спілкування:

1) пригнічувальний;

2) панібратський;

3) офіційний;

4) змістовно-діловий.

Педагогічна діяльність повинна бути орієнтованою на забезпечення особистісного розвитку всіх студентів. Виражена орієнтація на інтереси, потреби студентів, на їх особистісний розвиток викликає в педагога ініціативу, самостійність, його відповідальність за результати педагогічних впливів, а значить — активне втручання в хід навчального процесу. Чим ближче викладач до студента, тим досконаліша їхня педагогічна взаємодія.

Навчальний процес на уроці іноземної мови повинен базуватись на індивідуальному підході викладача до кожного студента. Такий підхід до вихованців слід розглядати як цілеспрямовану діяльність викладача-філолога з навчання іноземної мови й виховання культури та манери спілкування кожної особистості в умовах спільної роботи з аудиторією. Реалізація індивідуального підходу до студентів у навчальному процесі вимагає від викладача знання вікових та індивідуальних психофізіологічних, психологічних, особистісних відмінностей студентів.

Від поведінки педагога буде залежати, чи відчуже себе студент партнером у спілкуванні з ним. Викладач повинен говорити природно, невимушено, звертаючи увагу на реакцію співрозмовника. При спілкуванні він повинен враховувати інтереси співрозмовника, стежити за виразністю своєї інтонації, жестів, міміки, за тим, як він рухається, стоїть, сидить. Викладач повинен завжди бути доброзичливим, студент повинен відчувати, що його інтереси — це інтереси викладача.

Отже, особистості викладача та студента на заняттях з іноземної мови повинні максимально взаємодіяти, ефективно впливати один на одного та плідно співпрацювати, що є джерелом оволодіння необхідними знаннями, уміннями та навичками мови що вивчається.

Статистичні дані

При анкетуванні понад 200 студентів 1–5 курсів різних напрямів підготовки були одержані такі результати: на питання про те, якими мають бути стосунки між викладачами й студентами, думки респондентів розбіглися. Кожний третій з опитаних пріоритетом у цих стосунках вважає наявність демократії: так, 20,6 % вважають, що вони мають бути чесними й прозорими 9,2 % — демократичними. Кожний п'ятий (22 %) хотів би бачити в іншому суб'єкті спілкування партнера. Понад 17 % респондентів вважають, що ці стосунки мають бути взаємовигідними. Позитивним, як ми вважаємо, є те, що майже 12 % опитаних студентів віддає перевагу взаємовигідним стосункам і лише 2,3 % схильні до авторитарного стилю спілкування з боку викладача.

На думку значної частини опитаних студентів, стосунки між викладачами й студентами відіграють значну роль у навчальному процесі: 76,3 % з них вважають, що стосунки між викладачем і групою в найбільшій мірі впливають на процес навчання (у порівнянні з мікрокліматом всередині групи або в навчальному закладі загалом); кожний третій (35,4 %), виокремлюючи чинники, що негативно впливають на навчальний процес, називають відсутність взаєморозуміння студентів з викладачем.

Майже половина респондентів (45,6 %) головною ознакою відмінної лекції вважає наявність тісного контакту лектора з аудиторією. Половина опитаних виступає проти повної заміни викладача підручниками, навчальними програмами тощо при поясненні нового матеріалу за причиною того, що ніщо не замінить живого спілкування з викладачем. За цією ж причиною, як вважають 55,5 % опитаних, неможлива повна заміна викладача при формуванні вмінь і навичок. На думку кожного третього з опитаних (34 %), саме симпатія до викладача найбільшою мірою впливає на зацікавленість у вивченні відповідної навчальної дисципліни. Та ж симпатія до викладача стала б для кожного п'ятого респондента найвагомішою причиною при виборі дисципліни.

Література

1. Л.В. Жовтан. Організація взаємодії викладача і студентів як рівноправних суб'єктів педагогічного процесу // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. — 2012. — № 4.

http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlush/Ped/2012_4_1/12.pdf

2. Глобородько Є.П. Викладач вищого навчального закладу: реалії та перспективи // Науковий вісник ХДІМ. — 2009. — № 1.

Манелюк Ю.М., к.політ.н., доцент
кафедри політології та соціології

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ЯКІСТЬ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Якісна освіта сьогодні розглядається як один із основних індикаторів якості життя, інструмент економічного зростання. У всьому світі освіта розглядається як ключовий фактор стабільного розвитку держави. Якість вищої освіти відіграє ключову роль у створенні єдиного Європейського освітнього простору, тому вона стає центральною в освітній політиці України. Якість освіти визначається не тільки обсягом знань, але й параметрами особистісного, світоглядного, громадянського розвитку, при цьому проблема якості освітнього процесу розглядається з позицій загальнолюдської і соціальної цінності освіти.

У Всесвітній декларації, прийнятій у Ліоні на Міжнародній конференції з проблем вищої освіти (1998 р.), якість вищої освіти визначається як багатоаспектне поняття, що охоплює всі сторони діяльності вищого навчального закладу: навчально-методичні програми, навчальну і науково-дослідну роботу, професорсько-викладацький склад і студентів, навчально-матеріальну базу і ресурси. Забезпечити якість вищої освіти — означає зробити вищий навчальний заклад престижним, адже вища освіта в Україні дедалі гостріше відчуває тиск ринку праці, що ставить більш жорсткі вимоги до іміджу вищого навчального закладу, диплом якого представляє випускник потенційному роботодавцю. Випускник престижного закладу вже за визначенням займає вигідніші позиції на ринку праці [1].

У сучасному суспільстві випускник вищої школи може досягти успіху лише за умов здобуття високої професійної підготовки. Якість підготовки спеціалістів залежить від багатьох чинників: змісту навчання, методів навчання, організації пізнавальної діяльності студентів, а також від знань та вмінь, ерудиції, працелюбності, дисципліни, педагогічного такту викладача.

Процес навчання у вищому навчальному закладі реалізується шляхом взаємодії викладача і студентів. Метод при цьому виступає як упорядкована взаємодія, співробітництво між викладачем і студентом. Треба навчити студента вчитися, тобто самостійно збувати потрібні знання. Дослідження свідчать, що на сучасному етапі розвитку суспільства знання застарівають протягом 3–5 років.

Професійне спрямування — це дидактичний принцип навчання. Він набуває особливого значення у вищих навчальних закладах, які готують спеціалістів різного профілю. Професійне спрямування в навчанні знаходить відображення в навчальних планах, у програмах курсу. Але головна роль у забезпеченні професійного спрямування в навчанні належить викладачеві.

Викладач використовує велику кількість наукових джерел. Знання викладачем всієї необхідної літератури дає йому змогу систематично підвищувати свою професійну майстерність, ерудицію, завжди знати нові матеріали курсу і забезпечити викладання на високому рівні.

Наочність у навчанні — один з основних принципів дидактики [2]. Наочні посібники з курсу повинні допомагати викладачеві викладати матеріал, студентові — його засвоювати.

Навчальним планом передбачено вивчення студентом різних дисциплін. Кожна з них засвоюється студентами ізольовано одна від одної. Здійснюється начебто «відкладання знань на окремих полицях» Але щоб підготувати висококваліфікованого спеціаліста, треба дати йому не суму, а систему знань. Тому викладач повинен чітко знати, які предмети вивчаються студентами конкретної спеціальності, послідовність їх вивчення, кількість годин і зміст дисциплін. Це дасть змогу забезпечити міжпредметні зв'язки у викладанні.

Також має бути тісний зв'язок між матеріалом, що вивчається в межах предмета. Доступність навчання забезпечується безперервністю навчання, тобто тісним зв'язком щойно вивченого з тим, що було раніше засвоєно, а також суворою послідовністю в ускладненні завдань у процесі навчання.

Важливим принципом навчання є індивідуальний підхід до студентів [3]. Викладач повинен вивчити студентів, рівень підготовки й особливості мислення кожного студента, що забезпечить, у свою чергу, доступність навчання. Треба врахувати рівень освіти, вікові особливості, рівень підготовки, розумові здібності, практичний і життєвий досвід кожного студента. І що дуже важливо — викладач повинен враховувати індивідуальні психологічні особливості кожного студента, тобто темперамент і характер студента. Викладач повинен не лише добре знати свій предмет і методику його викладання, а й бути психологом. Знати студента — це не тільки бачити недоліки